

Η προσφορά των Θρακιωτών στην επανάσταση:

Η αναφορά του Ιωάννη Φιλήμωνα, γραμματέα του Δημητρίου Υψηλάντη, στο έργο «Δοκίμιον παρά της Φιλικής Εταιρείας» συνοψίζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την προσφορά των Θρακιωτών στην Ελληνική Επανάσταση του 1821: «αν οι Έλληνες έμποροι της Δύσης εκυοφόρησαν την επανάσταση του '21 και Έλληνες έμποροι της Οδησού την εγέννησαν, Έλληνες της Θράκης την εθήλασαν».

Κατά τη διάρκεια της οθωμανικής κατοχής, της οθωμανικής κυριαρχίας, οι Θρακιώτες βρίσκονταν σε δύσκολη κατάσταση. Όπως παρατηρεί ο Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, η οθωμανική κατοχή συνέβαλε στην *«καθίζηση του πνευματικού επιπέδου του θρακικού ελληνισμού»*. Όντας πολύ κοντά στην πρωτεύουσα του Οθωμανικού Κράτους, την Κωνσταντινούπολη, η αριθμητική ύπαρξη ενός μεγάλου στρατού, ο οποίος μετακινούνταν τακτικά στα μέρη της Θράκης κατά τη διέλευσή του σε άλλες περιοχές προς καταστολή εξεγέρσεων, ήταν αδύνατη η όποια επαναστατική κίνηση. Επίσης οι οθωμανικές αντιδράσεις και η τρομοκρατία εις βάρος των μη εξεγερμένων ελληνικών πληθυσμών της αυτοκρατορίας αποτελούσαν τροχοπέδη, ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη επαναστατικών κινήσεων. Επιπλέον οι πληθυσμοί της Θράκης είχαν να αντιμετωπίσουν πειρατικές-ληστρικές επιδρομές, αυθαιρεσίες της οθωμανικής διοίκησης, καθώς και διάφορα άλλα επιμέρους γεγονότα, όπως επιδημίες (χολέρα, πανούκλα), συχνές πυρκαγιές μέσα στις θρακικές κωμοπόλεις και πόλεις και απρόκλητα στρατιωτικά γεγονότα. Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τους πρώτους αιώνες της οθωμανικής κατοχής κατεδαφίστηκε σημαντικός αριθμός εκκλησιών και μονών και οι προσπάθειες των χριστιανών για την ανοικοδόμησή τους συναντούσαν τη σκληρή αντίδραση των Σουλτάνων, οι οποίοι εφάρμοσαν πολλά μέτρα για να περιορίσουν τη θρησκευτική ελευθερία: απαγόρευαν την κωδωνοκρουσία στις εκκλησίες, μετακίνησαν υποχρεωτικά μητροπολίτες από τις έδρες τους, καθιέρωσαν διακρίσεις σε βάρος τους, επέβαλαν εξοντωτική φορολογία και βίαιους εξισλαμισμούς και κατεδίωξαν αμείλικτα όλους εκείνους που αντιστάθηκαν. Οι Θράκες νεομάρτυρες που εμφανίστηκαν ήταν συνήθως μοναχοί, έμποροι, τεχνίτες και γεωργοί. Γνωστά είναι τα ονόματα του οσιομάρτυρα Ιακώβου και των δύο μαθητών του, του Ιακώβου Διακόνου και του Διονυσίου μοναχού, οι οποίοι μαρτύρησαν το 1520 στο Διδυμότειχο, των πέντε Νεομαρτύρων από τη Σαμοθράκη (Μανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος Μιχαήλ και Γεώργιος), οι οποίοι μαρτύρησαν το 1835 στη Μάκρη. Επίσης μεγάλες διαστάσεις πήρε το φαινόμενο του κρυπτοχριστιανισμού στη Θράκη.

Παρ' όλα αυτά, όμως, η συμβολή των κατοίκων της Θράκης στον αγώνα της ελληνικής παλιγγενεσίας ήταν συνεχής, πολύμορφη και πολυεπίπεδη. Ζούσαν με τους θρύλους, τις παραδόσεις, οι πόθοι τους για την ελευθερία ήταν

συνυφασμένοι με το όραμα της Κωνσταντινούπολης, της Αγίας Σοφίας και του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου. Οι λαϊκές παραδόσεις, οι θρύλοι, τα ιστορικά τραγούδια και οι προφητείες ασκούσαν καταλυτική επίδραση στους υπόδουλους Θρακιώτες και οι βενετοτουρκικές και αυστροτουρκικές συγκρούσεις τους εμψύχωναν και τους έκαναν να πιστεύουν στη μελλοντική αναβίωση του Βυζαντίου και στην καταστροφή των Οθωμανών Τούρκων. Επίσης σημαντικό ρόλο έπαιξε η εκκλησία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το οποίο, όπως σημειώνει ο ιστορικός-φιλόλογος Γεώργιος Βογιατζής, *«Η αίσθηση της άμεσης γεινίασης με την έδρα του Πατριαρχείου, που αντιπροσώπευε κάτι πολύ περισσότερο από το θεματοφύλακα της θρησκευτικής κληρονομιάς, οπωσδήποτε βάραινε ιδιαίτερα στις συνειδήσεις των Θρακών. Μετά το σοκ της Άλωσης, όλοι οι Έλληνες ήλπιζαν στην Ανάσταση του Γένους, με επίκεντρο την Κωνσταντινούπολη. Η ελπίδα αυτή, ίσως ήταν πιο δυνατή στους Θράκες, που ένιωθαν το κέντρο της Ορθοδοξίας πιο κοντά τους απ' ό,τι οι υπόλοιποι Χριστιανοί της Βαλκανικής»*.

Η προσφορά τους στον ελληνικό αγώνα ήταν η διατήρηση της εθνικής συνείδησης, η πνευματική καλλιέργεια, η ψυχική προπαρασκευή των υπόδουλων για τη μεγάλη εξέγερση, οι θυσίες και το αίμα, η ένοπλη δράση τους και η συμμετοχή τους στους αγώνες των υπολοίπων Ελλήνων έξω από τη Θράκη. Οι δυνάμεις που διατήρησαν τον Ελληνισμό της Θράκης και τον προετοίμασαν για τον εθνικό αγώνα ήταν η ζωντανή παράδοση, η κοινοτική οργάνωση, η οικονομική οργάνωση σε συντεχνίες, τα εσνάφια, η επίδραση της παιδείας και της Εκκλησίας και η Φιλική Εταιρεία. Στη Θράκη συντελέστηκε η πνευματική αναγέννηση του νεότερου Ελληνισμού.

Πριν την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης πολλοί ήταν οι Θρακιώτες, που συμμετείχαν στον «Ιερό Λόχο» του Αλέξανδρου Υψηλάντη. Μερικοί από αυτούς ήταν οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Πασχάλης Ξενοκράτης από το Σαμμάκοβο των Σαράντα Εκκλησιών. Ο Πασχάλης έπεσε μαχόμενος το 1821, ενώ ο αδελφός του Κωνσταντίνος ήταν από τους λίγους διασωθέντες του «Ιερού Λόχου», ο οποίος, ζώντας στο Βουκουρέστι, ξόδεψε την περιουσία του σε φιλανθρωπικά και κοινωφελή έργα. Το σπίτι τους έγινε νοσοκομείο της ομογένειας, ενώ με έξοδά τους λειτούργησαν το σχολείο στο Σαμμάκοβο και τη Βιζύη, το παρθεναγωγείο στο Μεσολόγγι, τη Θεολογική Σχολή στη Χάλκη κ.ά.. Ένας άλλος ηρωικός οπλαρχηγός από την Κορνοφωλιά του Έβρου ήταν ο Αθανάσιος Μπελιάς ή Καραμπελιάς, ο οποίος πήρε μέρος στους αγώνες της Μολδοβλαχίας. Βαριά τραυματισμένος πιάστηκε αιχμάλωτος στη Ροδόπη, σιδεροδεμένος οδηγήθηκε στην Αδριανούπολη, όπου και απαγχονίστηκε. Για τους Θρακιώτες έγινε το όνομά του θρύλος, ο χαμός του έγινε τραγούδι. Επίσης μνεία για την οικογένεια του Γιώργη Παπά ή Καραγιώργου ή Κούρτουγλου από τη Βύσσα του Έβρου, της οποίας όλοι οι άντρες πολέμησαν στη Μολδαβλαχία.

Μόνο ο ίδιος διασώθηκε και συνέχισε τον αγώνα του, πολεμώντας με τον Μαυροκορδάτο στο Μεσολόγγι, με τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη στη Δραμπάλα, με τον Γεώργιο Καραϊσκάκη στο Χαϊδάρι, στην Αράχωβα. Δυστυχώς μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας δεν αμείφθηκε, έζησε ως ρακοπώλης στην Αθήνα και πέθανε το 1854 από χολέρα.

Συγκινητική κι εντυπωσιακή ήταν η συμμετοχή των Θρακών στη Φιλική Εταιρεία. Ο εκπαιδευτικός-συγγραφέας Γεώργιος Μαμέλης τους υπολογίζει γύρω στους 2.000 περίπου, ενώ ο Ιωάννης Φιλήμων, ο οποίος από τα 700 ονόματα Φιλικών που καταγράφει, τα 31 ήταν Θρακιώτες! Η Φιλική Εταιρεία ιδρύθηκε το 1814 από τους Νικόλαο Σκουφά, Αθανάσιο Τσακάλωφ κι Εμμανουήλ Ξάνθο στην Οδησό της Ρωσίας. Σημειώνεται ότι το 1815 μυήθηκε στην Εταιρεία ο Αντώνιος Κομιζόπουλος από τη Φιλιππούπολη, έμπορος από τη Μόσχα, ο οποίος λόγω της εντιμότητάς του προσλήφθηκε ως το τέταρτο μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Ο Ιωάννης Φιλήμων, όπως αναφέρθηκε πιο πριν, στο «*Δοκίμιον παρά της Φιλικής Εταιρείας*» καταγράφει τους Θρακιώτες Φιλικούς, όπου τις σχετικές αναφορές τις βρήκαμε στη σειρά «Θρακικά». Μερικά από τα ονόματα αυτά εις μνημόσυνο αυτών θα αναφέρουμε: από την Φιλιππούπολη τον Θεόδωρο Αθανασίου, από τη Μεσημβρία τους Αναγνώστη Αυξεντιάδη, Αναστάσιο Κομνηνό, τον Σταμάτιο, Αλέξιο, Κυριάκο και Παναγιώτη Κουμπάρη, από τη Μαρώνεια τον Γεώργιο Γεβίδη, από τη Βάρνα τον Ιωάννη Ελευθερίου, από την Κομοτηνή (τότε Γιμουρτζίνα) τον Ιεροδιάκονο Ιωαννίκιο, μετέπειτα Μητροπολίτης Μαρωνείας και Κομοτηνής· μυήθηκε στην Εταιρεία από τον Γρηγόριο τον Δίκαιο (γνωστός μας ως Παπαφλέσσας), από την Αίνο ο Παρασκευάς Γκίκας, από την Αδριανούπολη τον Σωτήρη Κώκια, τον Δημήτριο Λέτζογλους, τον Δημήτριο Χατζηστάνου, από την Αγχίαλο τον Δημήτριο Κώνστα, τον Ζαφείριο Νέστορος, τον Κωνσταντίνο Νέστωρ, τον Αντώνιο και τον Παύλο Παλαιολόγο, τον Γεώργιο Σγουρό. Φυσικά δε θα παραλείψουμε να αναφέρουμε τους Φιλικούς Χατζη-Αντώνη Βισβίζη και τον Πατριάρχη Κύριλλο ΣΤ΄ Σερμπέτζογλου.

Στο ξέσπασμα επαναστατικών κινήματων, επειδή η Θράκη γειτνιάζε με το διοικητικό κέντρο της οθωμανικής αυτοκρατορίας, την Κωνσταντινούπολη, ήταν η πρώτη που δοκίμαζε τις αντιδράσεις της διοίκησης, οι οποίες μεταφράζονταν με βίαιη καταστολή. Έτσι μερικές περιπτώσεις και οι πιο ενδεικτικές, στη Σαμοθράκη μετά την εξέγερση του Σεπτεμβρίου του 1821 σφαγιάστηκαν 700 περίπου άντρες και πουλήθηκαν όλα τα γυναικόπαιδα, στο Ισάκ-Πασά (Ισαάκιο Έβρου) ο Χατζηστρέφ-Αγάς κατέσφαξε τους Έλληνες κατοίκους, λίγοι συνελήφθησαν κι εξορίστηκαν. Στη Σαμοθράκη πάλι ο Καρά Αλής κρεμούσε τους ντόπιους στα ξάρτια των πλοίων, στην Αδριανούπολη στις 17 Απριλίου 1821 απαγχονίστηκαν 30 εξέχοντες Αδριανουπολίτες, μεταξύ των οποίων και ο Πατριάρχης Κύριλλός ΣΤ΄, στις Σαράντα Εκκλησιές κρεμάστηκαν οι πρόκριτοι

Χατζή Μαζαράκης, Χατζή Δημητράκης, Χατζή Νικολάκης και ο ιερέας Κωνσταντίνος, στην Μεσημβρία ο Χουσεΐν Μπεκίρ πασάς απαγχόνισε τον Μητροπολίτη Ιωσήφ Λεφάκη και τους προκριτούς της. Σε πολλές πόλεις της Θράκης επαναλήφθηκαν αυτές οι βιαιότητες, όπως στη Ραιδεστό, στην Καλλίπολη, στη Σηλυβρία, στο Μυριόφυτο και σε ολόκληρη την Ανατολική Θράκη, ιδιαίτερα δε μετά την καταστροφή του τουρκικού στόλου από τον Κωνσταντίνο Κανάρη στη Χίο. Βαρύς ήταν ο «φόρος αίματος» των κληρικών που με τη ζωή τους πότισαν το δέντρο της Ελευθερίας, πιστοί στην ορθόδοξη πίστη, πιστοί στις αρχές και τις αξίες του Ελληνικού Έθνους. Αναφέρουμε τους Μητροπολίτες Αδριανούπολεως Δωρόθεο Πρώιο, Σωζοπόλεως Παΐσιο Βάρη, Αγκιάλου Ευγενίου Καραβία, Μεσημβρίας Ιωσήφ Λεφάκη, Μυριόφυτου Νεόφυτου, του Πατριάρχη Κυρίλλου ΣΤ΄ Σερμπέτζογλου, του πρωτοσύγκελου Αδριανούπολεως Θεόκλητο, τον ιερέα των Σαράντα Εκκλησιών Κωνσταντίνο.

Η «φλόγα» των Θρακιωτών για την ελευθερία ήταν απaráμιλλη, όπου δε φοβήθηκαν ακόμη και τη γεινίαση με την Κωνσταντινούπολη. Έτσι στη Σωζόπολη ο Μητροπολίτης Παΐσιος μέσα σε ατμόσφαιρα εθνικής έξαρσης κήρυξε την επανάσταση στις 17 Απριλίου 1821 και όρκισε τους επαναστάτες, αλλά η μάχη ήταν άνιση. Στην Καλλίπολη η εξέγερση είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσουν αρκετές μέρες τα στρατεύματα του Μπαϊράμ Πασά, τα οποία κατευθύνονταν προς τη Νότια Ελλάδα. Στην Αίνο ξεσηκώθηκαν οι κάτοικοι και κατέλαβαν το κάστρο των Γατελούζων, καταλύοντας τις τουρκικές αρχές και κυριαρχώντας στην πόλη και τη γύρω περιοχή. Στο Σαλτίκιοϊ (σημερινό χωριό Λάβαρα του Έβρου) τριακόσιοι περίπου κάτοικοι και μια ελληνική ομάδα αιφνιδίασαν διαλύοντας μία τουρκική στρατιωτική μονάδα στη θέση «Κουρί». Την επόμενη μέρα οι Τούρκοι αντεπιτέθηκαν, αλλά αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν. Η μάχη διήρκησε τρεις μέρες και ήταν νικηφόρα για την ελληνική πλευρά. Λέγεται ότι ως σύμβολο εξέγερσης χρησιμοποιήθηκε η γαλανή σημαία με μαύρο σταυρό στη μέση. Στο γεγονός αυτός οφείλεται το όνομα του χωριού. Στη Σαμοθράκη το φθινόπωρο του 1821 σημειώθηκε εξέγερση, όπου οι ντόπιοι κατέλυσαν τις τουρκικές αρχές. Η Υψηλή Πύλη έστειλε δυνάμεις που επέστρεφαν από τον Κορινθιακό κόλπο (είχαν καταστρέψει το Γαλαξίδι) με αρχηγό τον Καρά Αλή. Η μάχη που ακολούθησε ήταν σθεναρή, αλλά στο τέλος με δόλο επικράτησαν οι Οθωμανοί Τούρκοι σκορπίζοντας τη φρίκη στο νησί, όπως προαναφέρθηκε. Μάλιστα δείγμα της άκρας βιαιότητας είναι το ξεσκισμένο από μαχαιριές Ευαγγέλιο της Σαμοθράκης, το οποίο εκτίθεται στο Εθνολογικό Μουσείο της Αθήνας.

Κλείνοντας δεν είναι δυνατόν να μην αναφερθούμε σε μερικές σημαντικές προσωπικότητες, οι οποίες συνέβαλαν τα μέγιστα στην ελληνική παλιγγενεσία. Η αναφορά σε αυτά τα άτομα δεν έχει σκοπό να αδικήσει την ανιδιοτέλη

προσφορά των αναρίθμητων Θρακιωτών στον ελληνικό αγώνα. Απλά σε μια περιορισμένη χρονικά ομιλία δεν μπορούν να αναφερθούν τα πάντα.

Στη γειτονική μας πόλη την Κομοτηνή στο προαύλειο χώρο του Καθεδρικού Ιερού Ναού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου δεσπόζει ο αδριάντας του Εθνεγέρτη Μητροπολίτη Μαρωνείας και Κομοτηνής Κωνστάντιου Α΄. Σχετικά με την προσφορά του σημαντικές πληροφορίες μας αναφέρει ο θεολόγος, εκκλησιαστικός Ιστορικός, Νομικός Ιωάννης Σιδεράς. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία λίγο πριν την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και μύησε πολλούς στην περιοχή του νομού Ροδόπης, στη Μάκρη και στη Σαμοθράκη. Στα τέλη Απριλίου του 1821, αφού εξέγειρε τους κατοίκους της περιοχής Ροδόπης, αποχώρησε από τη Μαρώνεια παίρνοντας μαζί του αρκετούς οπλισμένους άντρες από τη γύρω περιοχή και ιδιαίτερα από τη Μαρώνεια και τη Μάκρη, με κατεύθυνση τη Θάσο που υπάγονταν τότε, στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της μητρόπολης Μαρωνείας. Στη Θάσο σε συνεργασία με τον πρόκριτο του νησιού και Φιλικό Χατζηγιώργη Μεταξά οργάνωσαν την εξέγερση του νησιού και στη συνέχεια αποχώρησε με κατεύθυνση το Άγιο Όρος. Στις 23 Μαρτίου του 1821 αποβιβάστηκε ό στο Άγιο Όρος με καράβια του Αινίτη Χατζηαντώνη Βισβίζη, επικεφαλής σώματος Θρακιωτών και Θασίων αγωνιστών, προκειμένου να ενισχύσει τις προσπάθειες του Εμμανουήλ Παπά, που βρίσκονταν ήδη από διμήνου στη Μονή Εσφιγμένου.

Στις 17 Μαΐου του 1821 κηρύχτηκε επίσημα η επανάσταση στη Μακεδονία σε θρησκευτική τελετή στην οποία χοροστάτησε ο Κωνστάντιος, στη Μονή Εσφιγμένου. Στη συνέχεια ο Κωνστάντιος ακολούθησε μαχόμενος τα στρατεύματα υπό τον Εμμανουήλ Παπά στον ισθμό του Άθω, στην Ιερισσό και στα Μαδεμοχώρια.

Στη μάχη της Ιερισσού οι Έλληνες επαναστάτες υπό τον Εμμανουήλ Παπά κατατρόπωσαν τις Οθωμανικές δυνάμεις υπό τον Γιουσούφ πασά. Εν τω μεταξύ ο Σουλτάνος Μαχμούτ Β΄ είχε στείλει τον Σερασκέρη (βεζίρη επί των στρατιωτικών) Μεχμέτ Μπαϊράμ πασά να καταστείλει την επανάσταση στη Νότιο Ελλάδα. Ο Μεχμέτ Μπαϊράμ πασάς βρισκόταν καθ' οδόν, μεταφέροντας στρατεύματα από τη Μικρά Ασία προς τη Θράκη και τη Μακεδονία με τελικό προορισμό τη Νότιο Ελλάδα, όταν μετά από έκκληση του Γιουσούφ μπέη της Θεσσαλονίκης διατάχθηκε από τον Σουλτάνο να αντιμετωπίσει τους επαναστάτες της Χαλκιδικής. Το σώμα των επαναστατών ακολούθησε δύο κατευθύνσεις: ο κύριος όγκος υπό τον Εμμανουήλ Παπά κατευθύνθηκε προς τον Πολύγυρο, ενώ ο Κωνστάντιος, επικεφαλής μικρής δύναμης απέκλεισε τα Στενά της Ρεντίνας (Μακεδονικά Τέμπη), προκειμένου να αποκόψει την επικοινωνία του κύριου όγκου του Οθωμανικού στρατού της Μικράς Ασίας με την Ελληνική ενδοχώρα. Στη μάχη της Ρεντίνας που διεξάχθηκε στις 15 Ιουνίου,

ο Μεχμέτ Μπαϊράμ πασάς, επικεφαλής 20.000 πεζών και 3.000 ιππέων κατατρόπωσε το Ελληνικό επαναστατικό σώμα. Η σημασία της μάχης ήταν μεγάλη όμως γιατί καθυστέρησε τους Οθωμανούς να αναλάβουν δράση στη Νότιο Ελλάδα. Μετά τη μάχη ακολούθησαν σφαγές στις κώμες και τα χωριά της Βόρειας Χαλκιδικής.

Η οικογένεια Βισβίζη διακρίθηκε στους ναυτικούς αγώνες κατά την επανάσταση του 1821. Ο Αντώνιος Χατζή-Βισβίζης ήταν πλούσιος πλοιοκτήτης και σχεδόν από τους πρώτους που μνηθήκε στη Φιλική Εταιρεία. Η ανδρεία του, ο ηρωισμός του και η αυτοθυσία του ενσαρκώνει τον Θράκα ναυτικό αγωνιστή της Επανάστασης του 1821, ο οποίος διέθεσε όλη την περιουσία του και τη ζωή του για την ιδέα της ελευθερίας του Ελληνικού Έθνους. Με το μπρίκι του «Καλομοίρα», το οποίο διέθετε 16 κανόνια και 140 ναύτες συμμετείχε σε πολλές ναυμαχίες εναντίον του οθωμανικού στόλου. Βοήθησε τους κατοίκους της Κασσάνδρας Χαλκιδικής, ενώ το Δεκέμβριο του 1821 έσωσε στο Άγιο Όρος τον εγκαταλειφθέντα Εμμανουήλ Παπά. Στις αρχές του 1822 ο λαμβάνει μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις του Ολύμπου, μεταφέροντας πολεμοφόδια στα χερσαία ελληνικά επαναστατικά σώματα και διενεργώντας πολλές φορές και επιχειρήσεις αποκλεισμού των τουρκικών στρατευμάτων και φρουρίων. Στη συνέχεια κατ' εντολή από τον Άρειο Πάγο, την προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδας έπλευσε με τριάντα πλοία στο Βόλο και στο Τρίκερι και μετά στον Ευβοϊκό Κόλπο για να ενισχύσει τις επιχειρήσεις της Στερεάς Ελλάδας υπό τον Οδυσσέα Ανδρούτσο. Στο Μαλιακό Κόλπο αποβίβασε ένα σώμα τριών χιλιάδων πολεμιστών υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη, οι οποίοι είχαν αποστολή την ανάσχεση των τουρκικών στρατευμάτων που κατευθυνόταν στην Πελοπόννησο. Μέχρι τα τέλη Ιουλίου του 1822 ο Καπετάν Βισβίζης βρισκόταν και περιπολούσε τα στενά του Ευρίπου βοηθώντας τις χερσαίες δυνάμεις των Ελλήνων στις περιοχές της Στυλίδας, των Θερμοπυλών, των Μύλων και των Βρυσακίων. Πολλές φορές διεξήγαγε πολεμικές επιχειρήσεις βομβαρδίζοντας δια των πυροβόλων του πλοίου του ακατάπαυστα τα τουρκικά στρατεύματα. Στις 21 Ιουλίου 1822 σκοτώνεται κατά τη διάρκεια της θαλάσσιας πολιορκίας της Εύβοιας.

Η γυναίκα του η Δόμνα Βισβίζη αμέσως μετά το θάνατο του συζύγου της Αντώνη Βισβίζη ανέλαβε το μπρίκι «Καλομοίρα» συνεχίζοντας τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα. Ακολούθησε τον άντρα της σε όλες τις ενέργειές του, δηλαδή στη ναυμαχία της Λέσβου, της Σάμου και του Ευρίπου. Αποκαλείται η «*Κυρά των Θαλασσών*», όπου με το σθένος της έγινε ο τρόμος και ο φόβος των Οθωμανών Τούρκων. Θεωρείται η Θρακιώτισσα Μπουμπουλίνα, ακόμη και η Θρακιώτισσα Μαντώ Μαυρογένους. Αν και καταγόταν από πολύ πλούσια οικογένεια, παράτησε τα πάντα, προκειμένου να υπηρετήσει την πατρίδα. Με το πλοίο της κουβαλούσε τρόφιμα και πυρομαχικά

στους Έλληνες. Ξόδεψε όλη της περιουσία, προκειμένου να συντηρήσει το πλήρωμα του πλοίου της. Η ίδια δήλωνε «*Δε λυπάμαι να ξοδεύω χρήματα, αφού μ' αυτά θα κτιστεί το χρυσό παλάτι της Ελευθερίας*». Όταν όμως ξόδεψε όλη της περιουσία, αναγκάστηκε να παραχωρήσει στο ελληνικό κράτος το πλοίο της, το οποίο χρησιμοποιήθηκε ως πυρπολικό το 1824 από τον Πιπίνο για το κάψιμο της τουρκικής φρεγάτας «*Χαζνέ Γκεμισί*». Το τέλος της δε διαφέρει και πολύ από την κατάληξη πολλών Ελλήνων Αγωνιστών, οι οποίοι έχοντας δώσει τα πάντα, έμειναν στο περιθώριο από το ελληνικό κράτος. Πέθανε εγκαταλελειμμένη και πάμφτωχη στον Πειραιά σε ηλικία 66 ετών. Η λαϊκή μούσα ύμνησε σε δημοτικό τραγούδι τη δράση της Δόμνας Βισβίζη:

*«Πουλάκι πόθεν έρχεσαι, πουλάκι για αποκρίσου
μην είδες και μην άκουσες για την κυρά Δομνίσα,
την όμορφη τη δυνατή, την αρχικαπετάνα,
πούχει καράβι ατίμητο και πρώτο μες στα πρώτα,
καράβι γοργοτάξιδο, καράβι τιμημένο
καράβι που πολέμησε στις Ίμπρος το μπουγάζι;
Και το πουλάκι στάθηκε και το πουλάκι λέει:
- Την είδα, την απάντησα, σιμά στο Αγιονόρος
τρεις μέρες επολέμαγε με δυο χιλιάδες Μούρτους.
Καράβια εδώ, καράβια εκεί, καράβια παραπέρα
και τούτη σαν τον αητό ώρμαγε και κτυπούσε•
δεξιά, ζερβά κι ανάστροφα κι όπου βολούσε ακόμα.
Κι άκουγες βόγγους δυνατούς κατάρα στην κατάρα
κι οι θάλασσες κοκκίνησαν σαν φέσια των αγάδων».*

Συμμετέχοντες:

- 1) Βασιλεία Πάγγου
- 2) Ελένη Καρκάνη
- 3) Σοφία Κοζλεκίδου

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Κωνσταντίνος Α. Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού. Θράκη*. Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη 1996⁴.
- 2) Γεώργιος Βογιατζής, *Η πρόιμη Οθωμανοκρατία στη Θράκη. Άμεσες δημογραφικές συνέπειες*. Εκδόσεις Ηρόδοτος, Θεσσαλονίκη 1998.
- 3) Κλεονίκη Α. Δρούγκα, *Η ελληνική παιδεία στην Ανατολική Θράκη κατά την Οθωμανοκρατία (1352-1922). Η Ιδεολογική Λειτουργία της Εκπαιδευτικής Διαδικασίας*. Σταμούλης Αντ. Εκδοτικός Οίκος, Θεσσαλονίκη 2011.
- 4) Χρυσάφης Κτενάς, *Η προσφορά Θρακών Εκπαιδευτικών στα Γράμματα και το Έθνος*. Εκδόσεις Ερωδιός, Θεσσαλονίκη 2001.
- 5) Θεόδωρος Κυρκούδης, *Η προσφορά των Θρακών στους αιώνες του Έθνους 1453-1923*. Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, Πρόγραμμα Διαπολιτισμικής Εκπαιδευτικής Στήριξης Θράκης, Αθήνα 1998.
- 6) Ιωάννης Μ. Μπακιρτζής, *Σελίδες από την ιστορία της Θράκης και της Ξάνθης. 19^{ος} αιώνας*. Φάκελος: Τοπική Ιστορία Ξάνθης. Πρωτοβουλία: Σύλλογος Ποντίων ν. Ξάνθης, Ξάνθη 2000.

Δικτυογραφία

- 1) Δόμνα Βισβίζη: Η ξεχασμένη ηρωίδα εφάμιλλη της Μπουμπουλίνας, [<http://m.syrostoday.gr/News/120440-Domna-Visvizi-H-ksexasmeni-iroida-ef-amilli-tis-Mroumpoulinas.aspx> (22/2/2022)].
- 2) Κωνστάντιος Μαρωνείας, [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CF%81%CF%89%CE%BD%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82 (ανακτήθηκε 22/2/2022)].
- 3) Οικογένεια Βισβίζη, [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B3%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%92%CE%B9%CF%83%CE%B2%CE%AF%CE%B6%CE%B7 (ανακτήθηκε 22/2/2022)].
- 4) Οι Μακεδονικές Θερμοπύλες του 1821: Κωνστάντιος Μαρωνείας, μέχρις εσχάτων,

[<https://www.history-point.gr/oi-makedonikes-thermopyles-toy-1821-konstantios-maroneias-mechris-eschaton> (ανακτήθηκε 22/2/2022)].

- 5) Ιωάννης Σιδεράς, Ο Εθνεγέρτης Μητροπολίτης Μαρωνείας Κωνστάντιος Α΄ και η ηρωική θυσία του κατά τον αγώνα της εθνικής παλιγγενεσίας του 1821, [<https://inkomotini.news/246734-2/> (ανακτήθηκε 22/2/2022)].
- 6) Ηλίας Τζιώρας, Δόμνα Βισβίζη: Η Θρακιώτισσα Μπουμπουλίνα, [https://www.alexpolisonline.com/2012/03/blog-post_771.html (ανακτήθηκε 22/2/2022)].